

Novadu ziņu izvērtējums: žurnālistikas kvalitātes perspektīva

Lai gan nelielas valsts īpatnības ietver sevī arī mazu tirgu un līdz ar to ekonomiskas grūtības pastāvēt reģionālajiem un lokālajiem medijiem, tomēr žurnālistikas satura kontekstā šo ziņu pastāvēšana ir viens no kvalitātes nosacījumiem. Reģionālās ziņas ir īpaši būtiskas informatīvās telpas daudzveidības nodrošināšanā – gan informācijas avotu, gan tematikas ziņā, gan kā potenciāli vērtīgs ziņu resurss situācijā, kad nacionālie mediji ekonomisku apsvērumu dēļ nevar attīstīt savu reģionālo korespondentu tīklu.

Sabiedriskā medija gadījumā ziņas ar lielāku piesaisti auditorijas dzīvesvietai palīdz novērst iespējamu plaisu starp auditorijas interesēm un medija saturu, kas var rasties, ja medijs saturā koncentrētos tikai uz nacionāliem makrolīmeņa jautājumiem. Vēl papildus perspektīva, kas daļēji izkristalizējās arī novada ziņu izvērtējumā, ir makrolīmeņa jautājumu ilustrēšana ar reālu cilvēku stāstu piemēriem. Vienkāršoti aprakstot, tā būtu „cilvēciskas sejas” piešķiršana nacionāla līmeņa jautājumiem, kas papildina amatpersonu un nacionāla līmeņa speciālistu avotu loku ar cilvēkiem, kurus pavisam tieši ietekmē plānotās vai reāli ieviestās izmaiņas.

Novada ziņu izvērtējumā par 2016.gada otro pusgadu analizēti visi sabiedrisko mediju interneta vietnē replay.lsm.lv/lv/ pieejamie novadu ziņu sižeti 2016.gada jūlija, septembra un novembra mēnešos. Triju mēnešu periods šī pētījuma kontekstā ļauj izveidot sižetu izlasi, kurā var atpazīt un novērtēt galvenās tendences. Atsevišķos datumos pilns LTV Dienas ziņu izlaidums nav publicēts un internetā pieejami tikai daži šo iztrūkstošo ziņu raidījumu sižeti, bet gan absolūtos skaitļos, gan proporcionāli šī nobīde no kopējā triju mēnešu laikā publicēto sižetu skaita ir nebūtiska un izvērtējuma rezultātus neietekmē. Kopumā šajā periodā analizēti 263 novadu ziņu sižeti. Visus analizētos ziņu sižetus par norisēm Latgalē veidoja Latgales reģionālā televīzija (68 analizētie sižeti), Zemgalē – TV Spektrs (63 analizētie sižeti), Vidzemē – Vidzemes televīzija

(70 analizētie sižeti), savukārt Kurzemē – Skrundas televīzija, Kurzemes televīzija, TV Kurzeme, Talsu televīzija un Aizputes televīzija (visām Kurzemes ziņu veidotājām kopā – 62 analizētie sižeti). Pozitīvi vērtējama sižetu skaita ziņā ļoti līdzīgā pārstāvniecība LTV Dienas ziņās.

Kopumā šis izvērtējums būs kombinēts - tas aptvers gan atsevišķus kvantitatīvus raksturojumus kritērijiem, kas šajā pētījumā tika izvirzīti, gan arī recenzijas tipa norādes tendencēm, ko novēroju izlasē iekļautajos sižetos.

Tā kā šī konkrētā izvērtējuma priekšmets ir žurnālistikas kvalitāte, ko, ņemot vērā konkrētā žurnālistikas žanra specifiku, var sašaurināt līdz ziņu žurnālistikas kvalitātei, iesākumā jānorāda, ka „žurnālistikas kvalitāte“ ir plašs jēdziens, par ko nav un arī nebūs pilnīgi vienotas interpretācijas nedz pašmāju, nedz arī starptautiski atzītu žurnālistu un žurnālistikas pētnieku vidū.

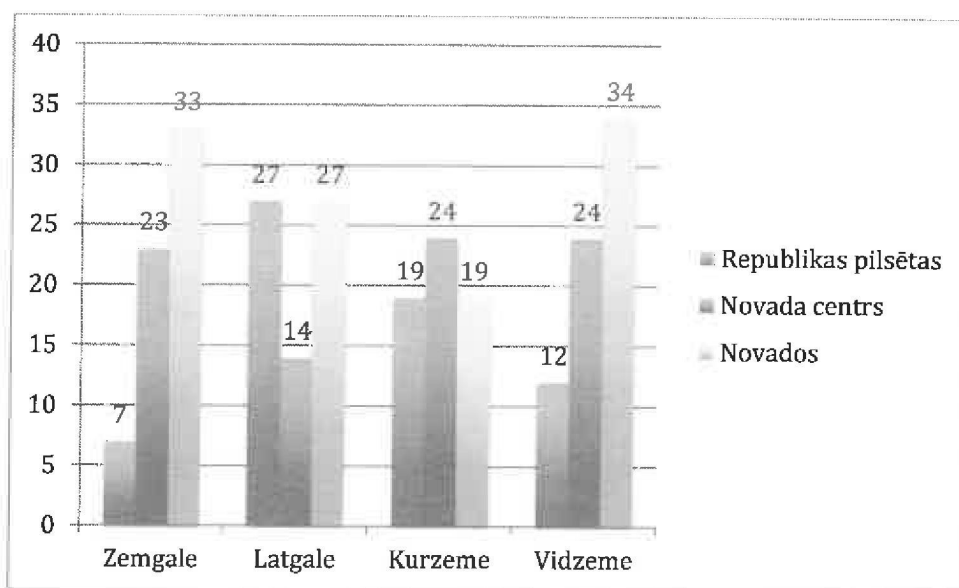
Ņemot vērā mainīgo mediju vidi, žurnālistikas kvalitātes jēdziens arī ir mainīgs, bet iepriekšteiktais nenozīmē, ka šis jēdziens arī būtu pilnīgi izplūdis. Nav kritēriju, kas ļautu empīriski fiksēt absolūtu žurnālistikas kvalitāti, toties ir izkristalizējies kritēriju loks, kas ļauj novērtēt vairākus vispārēji atzītus žurnālistikas kvalitātes raksturojumus. Es šajā izvērtējumā vadīšos pēc profesora Džona Makmanusa klasiskā darba¹, kurā viņš iztirzāja kvalitatīvās (uz sabiedrības labumu orientētās) žurnālistikas atšķirības no tirgus (uz komerciālu ieguvumu orientētās) žurnālistikas, tostarp izvirzot arī vairākus kvalitatīvās žurnālistikas vērtēšanas kritērijus. Kvalitatīvās žurnālistikas vērsums prioritāri uz sabiedrības interesēm, nevis uz auditorijas maksimizēšanu ļoti tieši reflektē arī sabiedriskās televīzijas misiju, kas līdz ar to ir arī novada ziņu saturiskais ietvars.

Papildus Džona Makmanusa kritērijiem vēlējos pārbaudīt arī atsevišķus kritērijus, kas attiecas uz novada ziņu teritoriālo izvērsumu un tematisko aptvērumu, ko iztirzāšu vispirms.

Novadu ziņu teritoriālā izvērsuma gadījumā šoreiz pārbaudīju šauru aspektu – kāda ir attiecība starp pilsētu (kategorija „Republikas pilsētas“ un daļa no teritorijām, kas iekļautas kategorijā „Novada centrs“) un lauku (kategorija

¹ McManus, J.H. (1994). Market-driven Journalism: Let the Citizen Beware? London: Sage publications. 243 p.

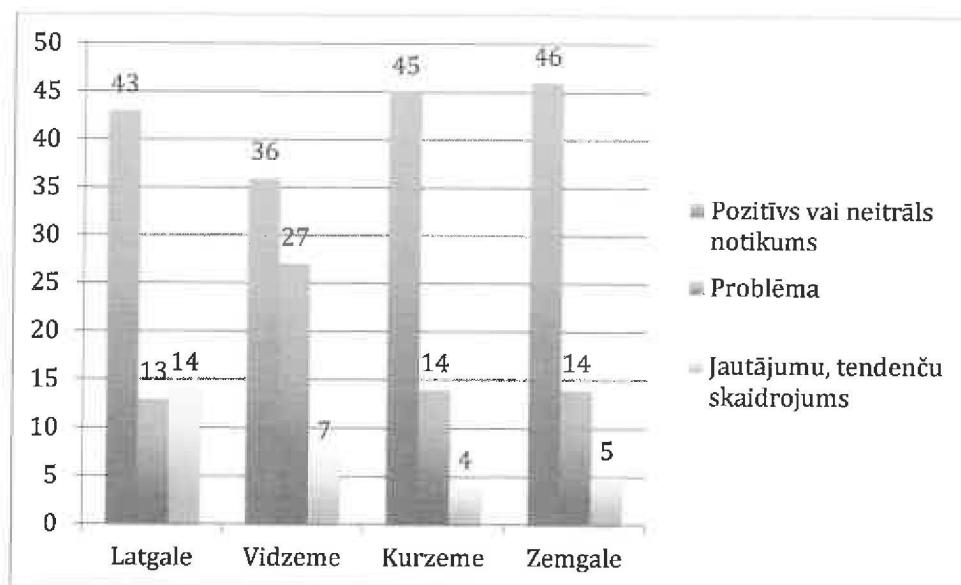
„Novados“ un vismazāko novadu gadījumā – arī „Novada centrs“) pārstāvniecību novadu ziņu sižetos.

1. diagramma. Novadu ziņu teritoriālais izvērsums

Kā liecina pirmajā diagrammā attēlotie dati, ir zināmas neatbilstības starp lielāko pilsētu un lauku pārstāvniecību novadu ziņās. TV Spektrs un Vidzemes televīzijas sižetos lielāks akcents likts uz teritoriālā ziņā ļoti plašu pārstāvniecību, kas, raugoties no daudzveidības nodrošināšanas perspektīvas, ir pozitīva tendence. Latgales un Kurzemes ziņās teritoriālais aptvērums sižetos ir šaurāks. Sakritības rezultātā gan Latgales, gan Kurzemes ziņās ir identisks sižetu skaits, kuros atainotas norises republikas pilsētās un laukos. Latgales reģionālās televīzijas gadījumā ir īpaši liela republikas pilsētu pārstāvniecība (27 sižeti ir par norisēm lielajās pilsētās), kas liecina par zināmu pietuvināšanos „centram“. Ir vērts pievērst uzmanību, lai būtu līdzsvars Rēzeknes un pārējo Latgalē ietilpstošo republikas pilsētu reprezentācijai. Savukārt Kurzemē dominē kategorija „Novada centrs“, kurā visplašāk pārstāvēta ir Kuldīga (Skrundas televīzijas veidotie sižeti).

Analizējot ziņu tematiku, vispirms izdalīju vispārējas kategorijas, lai pārbaudītu to, cik ļoti novadu ziņu veidotāji fokusējas uz pozitīviem vai neitrāliem notikumiem, problēmām, kā arī kādu konkrētu, aktuālam notikumam nepiesaistītu jautājumu, tendenču skaidrojumu.

2.diagramma. Novadu ziņu vispārējais raksturojums

Vislīdzīgākā proporcija starp sižetiem ar akcentu uz pozitīviem un negatīviem notikumiem, kā arī problēmu atainojumu ir Vidzemes televīzijai. Pārējo televīziju gadījumā ļoti izteikts pārsvars ir sižetiem, kas akcentē pozitīvus vai neitrālus (lielākoties pozitīvus) notikumus – dažādas izstādes, ekskursijas un citus kultūras, vides, sporta, izglītības un sociālus pasākumus, forumus, jaunu biznesa ideju ieviešanu. Latgales reģionālajai televīzijai proporcionāli nedaudz vairāk kā citām bija skaidrojošo sižetu. Nav noteikts, kādai būtu jābūt attiecībai starp pozitīvajiem notikumiem un problēmām, un tā arī nevar tikt noteikta mehāniski, neņemot vērā virkni konteksta faktoru, taču televīzijām, kam disproporcija ir ļoti liela, vērts pievērst uzmanību samērīgumam. Tas nozīmē, ka kvalitatīvu novadu ziņu gadījumā būtu svarīgi, lai ziņās tiktu atspoguļotas būtiskākās pozitīvās norises reģionos, bet tajā pašā laikā tiktu arī akcentētas problēmas, kas reģionu iedzīvotājiem ir aktuālas un kam nav pievērsušies nacionālo mediju žurnālisti.

2.diagrammā sižetu skaits var nedaudz atšķirties no iepriekš norādītā analizēto sižetu skaita, jo retos gadījumos tie tika ierēķināti uzreiz divās no trim kategorijām. Tas ir situācijās, kad kādi reģionā notiekoši tematiski pasākumi tika izmantoti kā iespēja satikt avotus un skaidrot kādas plašākas tendences vai problēmas. Tāda tendence bija vērojama bieži, turklāt visu novērtējumā ietverto

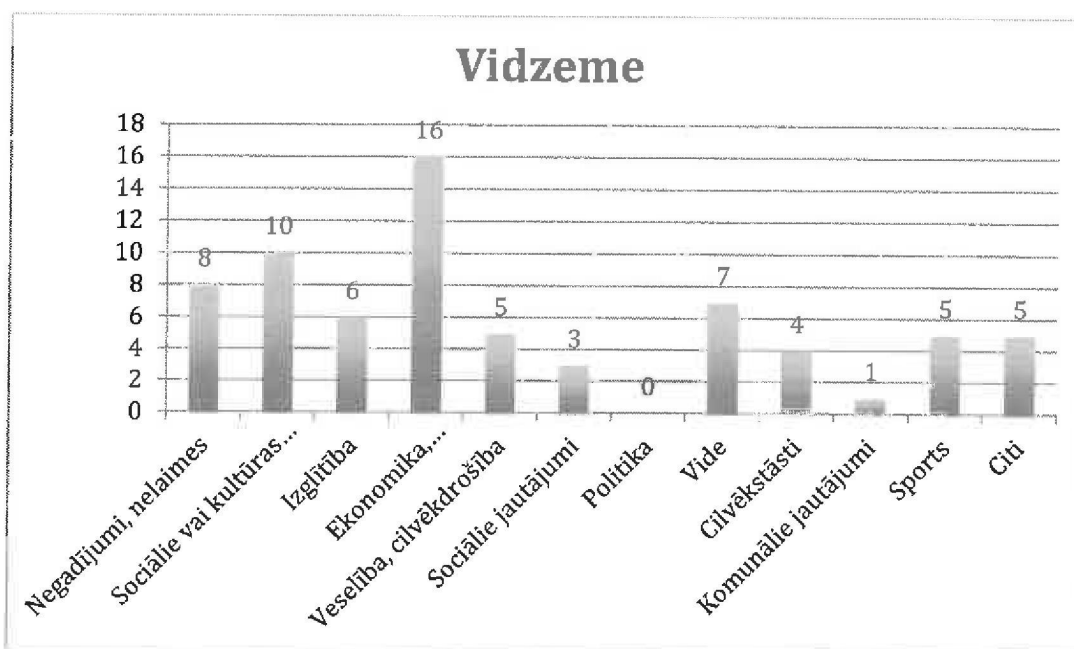
televīziju ziņās. Lielākoties šajos gadījumos sižets tika ievietots vienā kategorijā saskaņā ar tā galveno akcentu, bet atsevišķos gadījumos šī primārā kategorija nebija nosakāma. Kopumā tā ir uztverama kā pozitīva tendence – nefokusēties tikai uz pašu pasākumu, bet gan kontekstualizēt to, kā arī izmantot pasākumus tikai kā fonu, lai aktualizētu plašākus jautājumus, kas var būt pilnībā vai pat tikai daļēji saistīti ar pasākumu tematiku. Pasākumi ir arī ērts veids, kā sastapt vienkopus daudz sižetiem noderīgu avotu, kas no vienas puses ir pozitīvi, jo palīdz efektivizēt darbu televīzijām, kam ir neliels korespondentu skaits (piemēram, TV Spektrs un Skrundas TV sižetus veidoja tikai viena žurnāliste), bet no otras puses tādējādi medijs kļūst nevis par dienaskārtības veidotāju, bet gan par sekotāju citu dienaskārtībai.

Ziņu sižetu tematikas pētniecībai es daļēji izmantoju iepriekšminētā autora Džona Makmanusa piedāvāto tematiku spektru, bet to izmantoju kā izejmateriālu, ko adaptēt un pielāgot šī izvērtējuma vajadzībām. Tika izvirzītas kopumā 16 tematiskās kategorijas:

1. Noteikts noziegums, policijas izmeklēšana vai tiesas darbības
2. Konkrēts negadījums, nelaime
3. Sociālu un kultūras pasākumu atspoguļojums
4. Neparasts, negaidīts un ironisks temats
5. Izklaide
6. Slavenību dzīve
7. Izglītība
8. Ekonomika, lauksaimniecība, transports
9. Veselība, cilvēkdrošība
10. Sociālie jautājumi (piemēram, cilvēktiesības, bērnu tiesības)
11. Valsts vai lokālā politika
12. Vide
13. Cilvēkstāsti
14. Komununālie jautājumi
15. Sports
16. Citi²

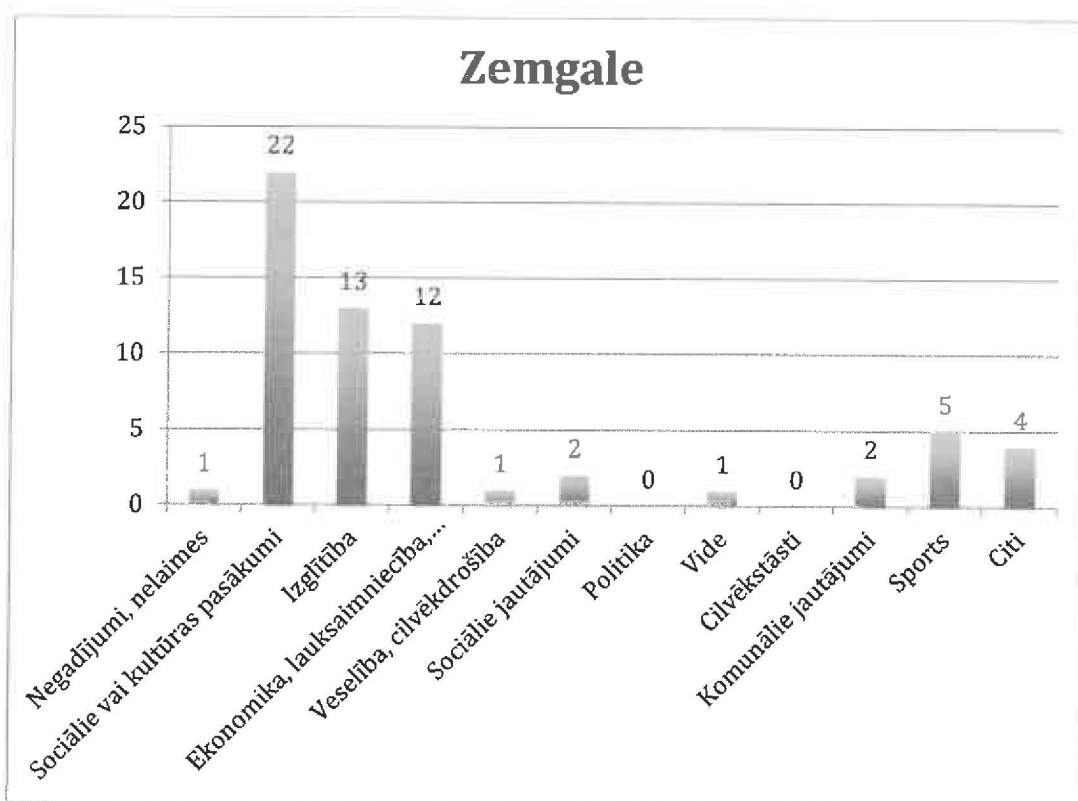
² Šajā pētījumā visbiežāk kategorijā "Citi" tika pārstāvēta aizsardzības un būvniecības tematika

Nemot vērā sabiedriskajā pasūtījumā iekļauto novadu ziņu specifiku, 4., 5. un 6. kategorija analizēto ziņu tematikā nebija pārstāvētas, tāpat ziņu sižetu izlasē neviens sižets neatbilda pirmajai kategorijai, bet visas pārējās vismaz kādā no televīziju sižetiem tika konstatētas.

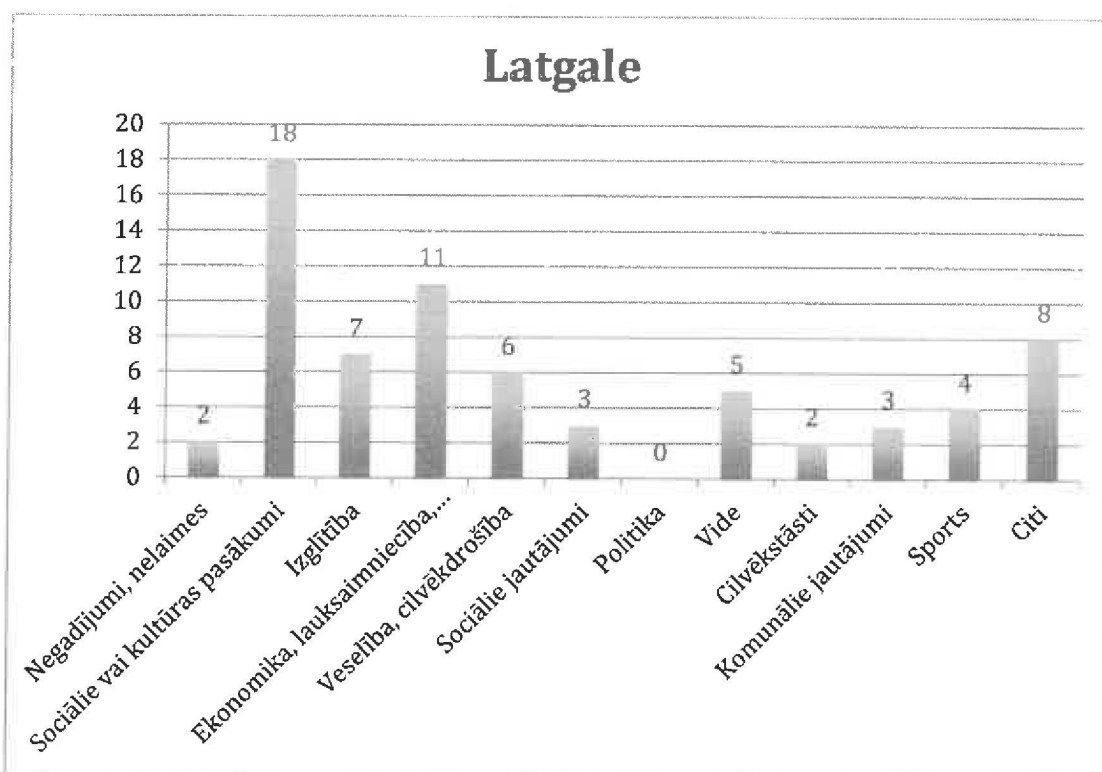
3. diagramma. Vidzemes televīzijas ziņu sižetu tematika

Ekonomika, lauksaimniecība un transports bija kopumā izplatīta tematiskā kategorija visu reģionu ziņās, bet īpaši populāra tā bija Vidzemes televīzijas sižetos. Vidzemes televīzija bija vienīgā, kurā nedominēja sociālo un kultūras pasākumu atspoguļojums un kopumā piedāvāta sižetu tematiskā daudzveidība.

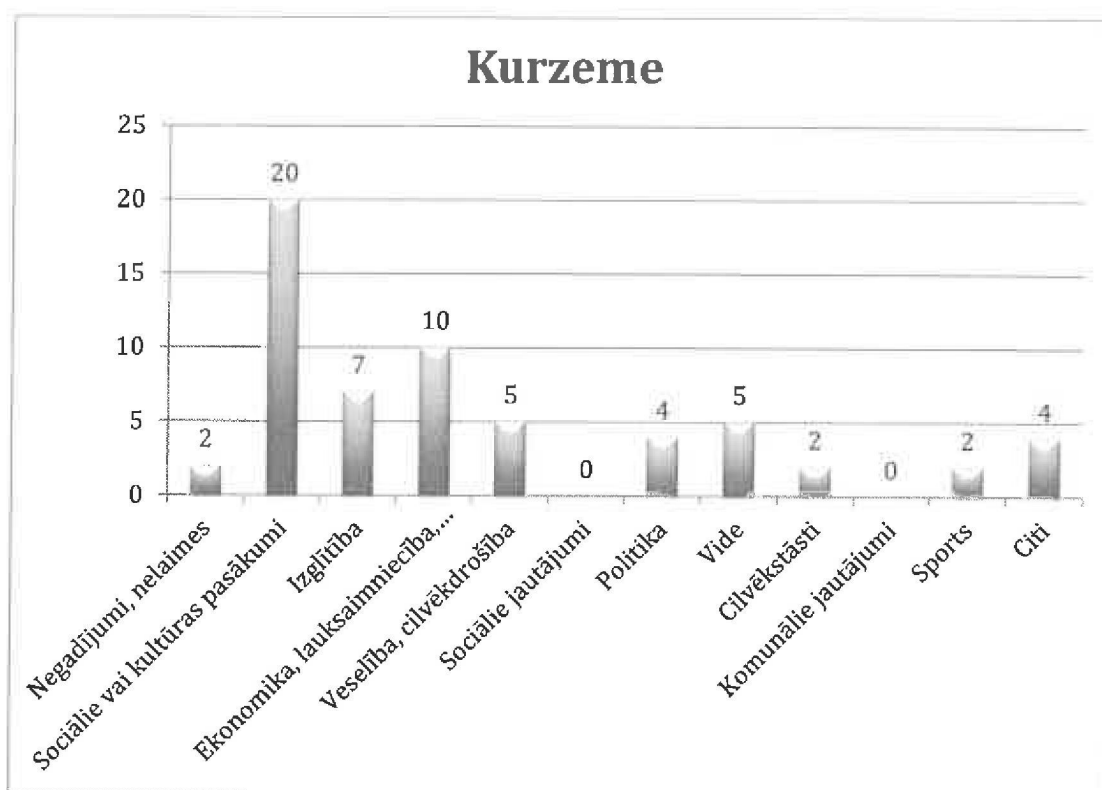
4. diagramma. TV Spektrs ziņu sižetu tematika

TV Spektrs gadījumā savukārt ieteicams fokusēties uz lielāku daudzveidību sižetu tematikā. Tas gan līdž ar to prasa lielāku ieguldījumu darbā ar informācijas avotiem, kas situācijā, kad ziņu sižetus veido tikai viena žurnāliste, ir ierobežots. Toties pozitīvā iezīme ir tā, ka tematu vienveidība zināmā mērā tiek kompensēta ar plašu reģionālo aptvērumu.

5.diagramma. Latgales reģionālās televīzijas ziņu sižetu tematika

Latgales reģionālās televīzijas ziņu sižetu tematika atbilst vispārējām tendencēm, kas vērojamas šajā pētījuma sadaļā – izteikts fokuss uz pasākumu atspoguļojumu, kā arī ekonomikas, lauksaimniecības un transporta tematiku. Nedaudz vairāk kā citos medijos Latgales ziņās akcentēta aizsardzības tematika. Kopumā tematiskā daudzveidība Latgales ziņās ir apmierinoša.

6. diagramma. Skrundas televīzijas un sadarbības partneru ziņu sižetu tematika

Arī Kurzemes ziņās lielākais akcents ir likts uz pasākumu atspoguļojumu, kā arī ekonomikas, lauksaimniecības un transporta tematiku. Kurzemes ziņas ir vienīgās, kur parādījās arī sižeti par lokālo politiku, ko diktēja politiskā aktualitāte – problēmas izraudzīties Rucavas novada domes priekšsēdētāju.

Profesora Džona Makmanusa piedāvājums žurnālistikas kvalitātes pētniecības indikatoriem ir jautājumu sērija, kas balstās uz trim pilāriem – materiālu objektivitāte, informācijas bagātīgums un reportiera skatupunkts jeb noteikto temata aspektu izvēle. Šajā izvērtējumā fokusēšos uz objektivitātes un informācijas bagātīguma kritērijiem, kurus Makmanuss iesaka vērtēt, nosakot katra sižeta atbilstību piecu punktu skalā. Objektivitātes mērīšanā tika vērtēti trīs jautājumi – materiāla neitralitāte, vai reportieris piedāvā iespēju paust savu pozīciju visām stāstā iesaistītajām pusēm, kā arī vai reportieris palīdz novērtēt avotu komentārus, piedāvājot papildus faktuālus pierādījumus par vai pret avotu argumentiem. Savukārt trīs aspekti, kas ir svarīgi informācijas bagātīguma mērīšanā, ir fakti vai emociju dominance avotu citātos, informācijas avotu skaits, kā arī fona informācijas apjoms. Makmanuss pats nekonkretizē kritērijus, pēc

kuriem vadīties, nosakot, kuru no piecu punktu skalas vērtībām sižetam var piešķirt. Tos es izstrādāju, pielāgojot viņa izvirzītos jautājumus šī izvērtējuma kontekstam.

Objektivitāte

1. Vai reportieris ir neitrāls, vai arī viņa personīgās sajūtas, uzskati par tematu ir jūtami?

0 punkti – izrāda personīgos uzskatus, skaidri norādot, ko domā

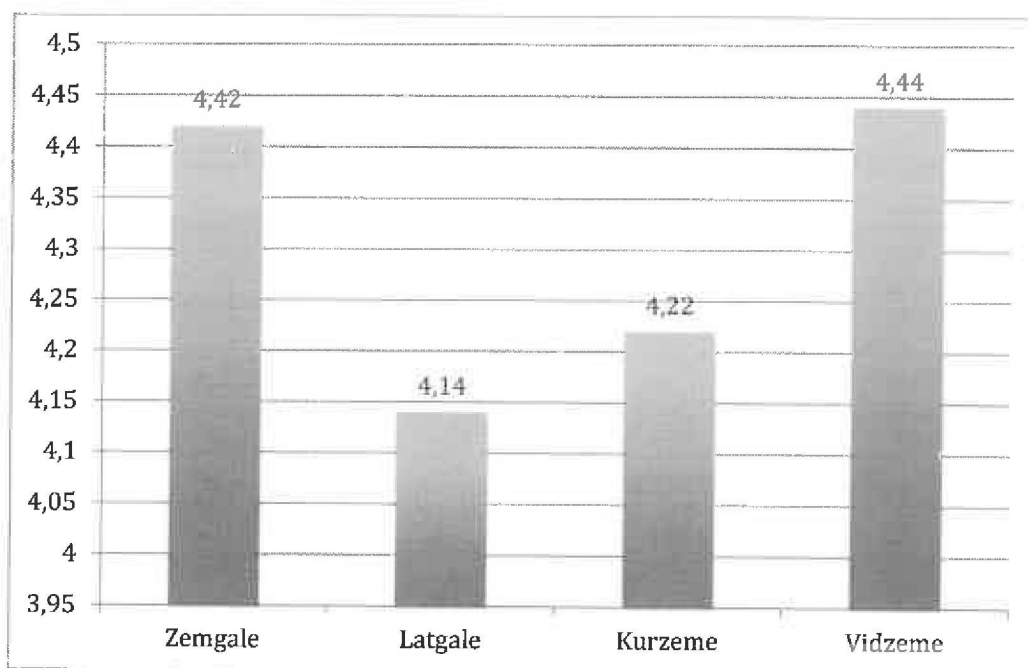
1 – vārdu un vizuālā materiāla izvēle, kas skaidri norāda uz personīgo viedokli

2 – materiāla struktūrā, avotu izvēlē un atribūcijā, izvēlētajā vizuālajā materiālā skaidri nolasāmi uzskati par tematu

3 – neizpausts viedoklis, vizuālais materiāls – neitrāls, bet saturā dominē vienas pozīcijas pārstāvju argumenti

4 – Ziņas struktūrā vienai pozīcijai ir priekšrocības, atsevišķi vārdi, kas paūž pozīciju vai mudina uz konkrētām emocijām vai pozīciju, bet visi citi elementi liecina par neitralitāti

5 – pilnīgi neitrāls

7.diagramma. Sižetu neitralitātes vērtējums

Kā ilustrē 7. diagramma, vērtējums par neitralitātes kritērija izpildi visām televīzijām ir labs – tas pārsniedz četrus punktus, kas liecina, ka tikai atsevišķos sižetos ir bijušas atkāpes no pilnīgas neitralitātes. Lielākoties šīs atkāpes izraisījis nesamērīgs apjoms tikai vienas puses pārstāvju argumentiem, kā arī atsevišķi žurnālistu tekstos pausti vārdi, kas nav pilnībā neitrāli, piemēram, „diemžēl“, „protams“. Īpaši Latgales reģionālās televīzijas sižetos vairākos gadījumos bija jūtama tendence nobeigumā dažos vārdos pateikt paša žurnālista secinājumu vai pat kādus iedrošinājuma vārdus. Piemēram: „Cilvēki, kas nesavtīgi strādā augstāku ideju vārdā ne vienmēr ir novērtēti un plaši pazīstami, tāpēc ir svarīgi ikdienā katram teikt kādu labu vārdu un atzinību.“ Vai vēl negatīvāks piemērs Aizputes televīzijas sižetā, kurā žurnāliste ziņas beigās pauž: „Cerams, ka tā tas būs arī nākamgad.“ Ieteikums no šādas prakses izvairīties, jo ziņu žanra specifika ir neitralitāte, bez jebkādam žurnālista paša pozīcijas izpaušmēm.

2. Vai reportieris ļauj visām pusēm strīdīgā tematā iespēju piedāvāt savu skatījumu uz konkrēto stāstu?

0 punkti – pilnīgi vienpusējs sižets

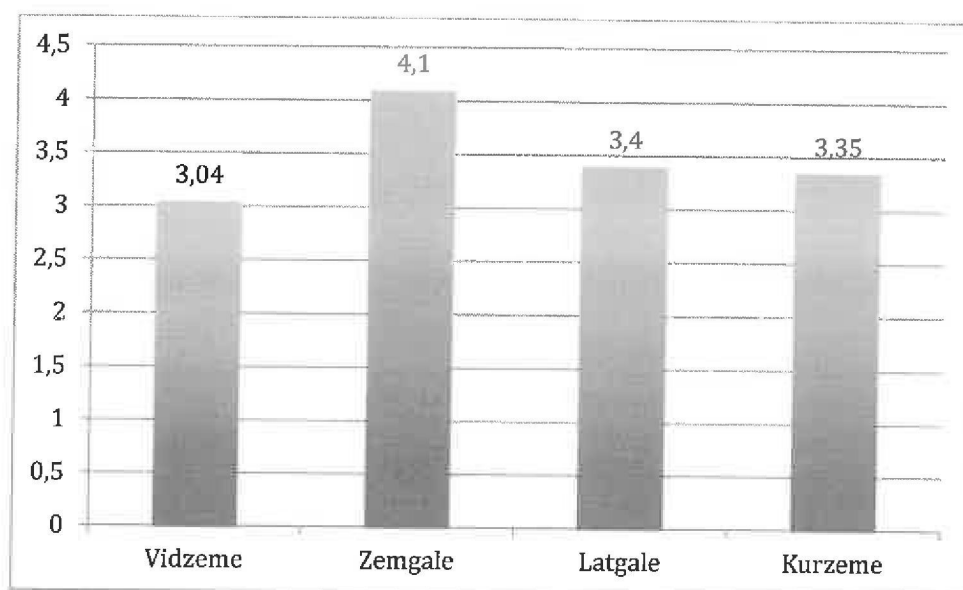
1 – viens pamata avots un vēl kāds sekundārs avots, kas atbalsta pamata avota pozīciju vai arī nav kompetents

2 – viens pamata avots un kāds neitrāls novērtētājs vai tieši nesaistīts avots, bet otras strīdīgajā tematā iesaistītās puses viedokļa nav

3 – pārstāvētas visas puses, bet kādai ir izteikts pārsvars materiāla struktūrā

4 – pārstāvētas visas puses, trūkst neitrāla novērtētāja

5 – piedāvāts maksimāli daudzpusīgs skatījums

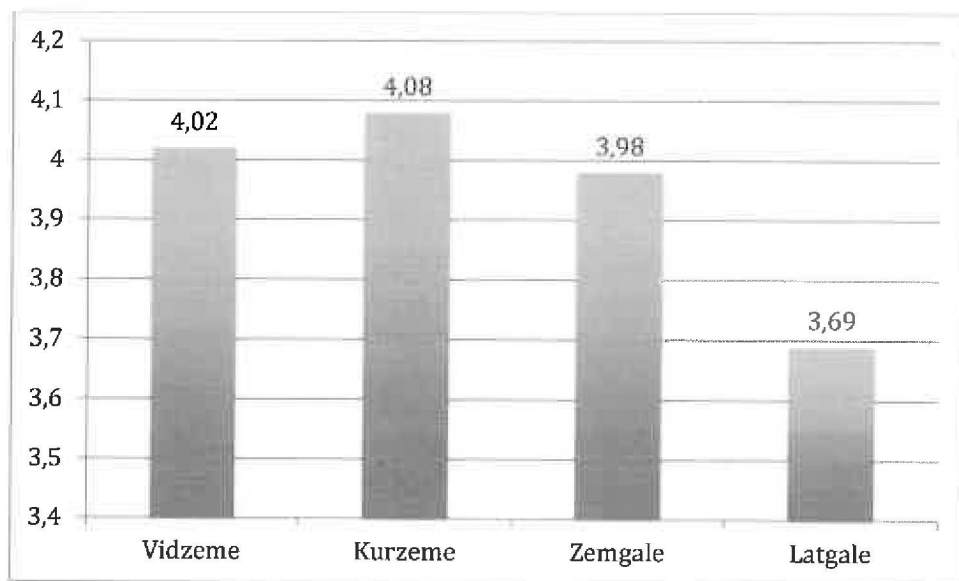
8.diagramma. Vai televīziju sižetos strīdīgos tematos pausti visu pušu pārstāvju argumenti?

Interpretējot 8.diagrammā atspoguļotos rezultātus, vispirms jānorāda, ka par strīdīgiem tematiem, kuros nepieciešami vairāku pušu argumenti un kuru ietvaros tādējādi vērtējams šis kritērijs, bija uzskatāma tikai daļa no analizētā materiāla (Vidzemes televīzijai 21 sižets, Skrundas televīzijai un sadarbības partneriem – 14 sižeti, Latgales reģionālajai televīzijai – 13 sižeti, savukārt TV Spektrs – 20 sižeti). Rezultāti liecina, ka kopumā labs rezultāts šajā kritērijā ir TV Spektrs, jo bija tikai divas epizodes, kurās trūka kādas iesaistītās puses viedokļa. Savukārt pārējām televīzijām šajā ziņā būtu nepieciešami uzlabojumi, jo, izsakot kādus spriedumus vai kritiku ziņu materiālā, iesaistītajām pusēm vienmēr ir jādod iespēja uz to atbildēt. Reģionālo televīziju jautājumā tas varētu būt sarežģītāk situācijās, kad novadu ziņu sižets reflektē kādu nacionāla līmeņa tematu (piemēram, pedagogu atalgojums, veselības sistēmas reformas), taču analizēto sižetu izlasē ir arī labi piemēri, kuros piesaiste novadam nav bijusi šķērslis – ar nepieciešamajiem informācijas avotiem no nacionāla līmeņa institūcijām, kas atrodas galvaspilsētā, veiktas telefonintervijas.

3. Vai reportieris palīdz novērtēt avotu komentārus, piedāvājot papildus faktuālus pierādījumus par vai pret avotu argumentiem?

0 punkti – nepiedāvā, balstās tikai uz citātiem

- 1 – papildus faktuālie pierādījumi rodami kādā no avotu komentāriem, bet pats reportieris tos neidentificē un pats kalpo tikai kā citātu „sasaistītājs“
- 2 – piedāvā faktus, tomēr lielākoties kalpo tikai kā citātu sasaistītājs
- 3 – identificē gandrīz visas vai visas pretrunas avotu sniegtajā informācijā, izlaiž būtiskus faktus; atsevišķi komentāri kontekstualizēti nepietiekami
- 4 – kopumā pietiekams pierādījumu materiāls avotu komentāru izvērtēšanai un izprašanai, pretrunu identificēšanai, maznozīmīgi faktu trūkumi
- 5 – piedāvā pietiekamu faktu materiālu, kas labi izskaidro un kontekstualizē citātus, kā arī palīdz skatītājam labāk izprast avotu komentārus

9.diagramma. Vai reportieris palīdz novērtēt avotu komentārus, piedāvājot faktuālus pierādījumus?

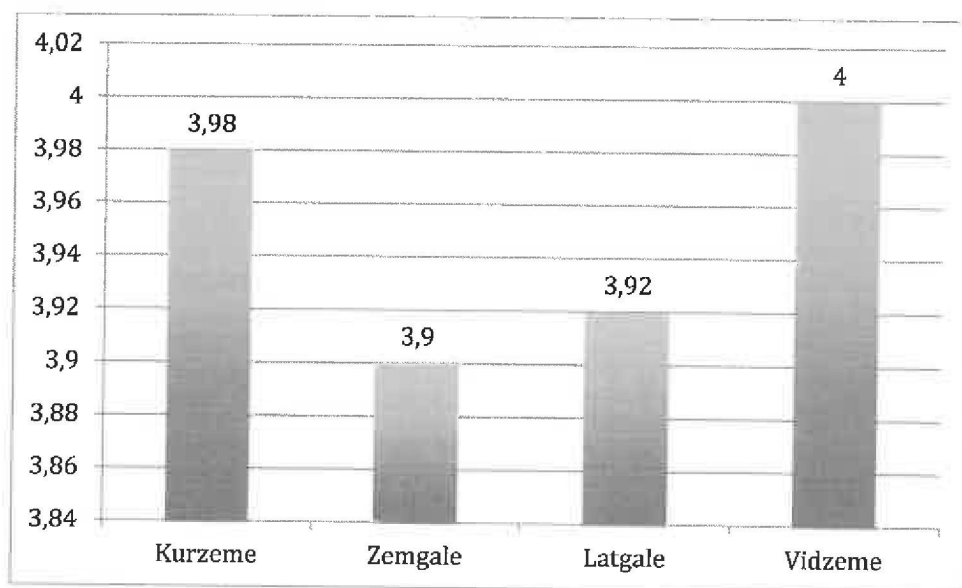
Rādītājs, kas atspoguļots 9.diagrammā, no žurnālistikas kvalitātes viedokļa ir būtisks, jo žurnālisti ziņās nedrīkst paust savu viedokli, taču var palīdzēt auditorijai izvērtēt avotu sniegto informāciju, izmantojot faktuālus pierādījumus. Tas kļūst īpaši būtiski strīdīgos jautājumos. Kopumā rezultāti šī

kritērija vērtējumā visām televīzijām ir labs, jo saskaņā ar vērtību skaidrojumu vidēji apmēram četri punkti par šo kritēriju nozīmē, ka sižetos identificēti tikai maznozīmīgi faktu trūkumi. Tas liecina par žurnālistu aktivitāti tematu izpētē un skaidrošanā.

Informācijas bagātīgums

4. Vai avotu citātu saturs ir vairāk faktuāls un izsvērts, racionāls vai vairāk viedokļos un emocijās balstīts?

- 0 – citātos tikai viedokļi un emocijas
- 1 – pārliecinoša viedokļu un emociju dominance citātos
- 2 – viedokļu un emociju dominance citātos, faktu materiālam ir sekundāra loma
- 3 – Līdzīga faktu un viedokļu, emociju proporcija avotu citātos
- 4 – fakti vai loģiski apsvērumi dominē citātos, emocijas kā papildinājums, kas palīdz auditorijai labāk identificēties ar tematu
- 5 – citātos minēti tikai fakti vai loģiski apsvērumi

10. diagramma. Informācijas avotu citātu saturs – faktuāls vai balstīts viedokļos un emocijās?

Ja ar šī kritērija palīdzību analizētu nacionālo ziņu saturu, tad vēlamais sasniegums šajā kritērijā būtu rezultāts, kas ir tuvāks pieciem punktiem. Savukārt novadu ziņu specifika, kas nozīmē krietni mazāku akcentu uz problēmjautājumiem, tā vietā priekšroku dodot „cilvēku interešu stāstiem“ (*human-interest stories*), pēc būtības nozīmē, ka nebūtu jākoncentrējas tikai uz ļoti emocionāliem vai ļoti faktuāliem informācijas avotu citātiem. Līdz ar to četri punkti, ko sasnieguši visi novadu ziņu veidotāji (atšķirība statistiskā ziņā ir nenozīmīga), šajā gadījumā pat ir labākais iespējamais rezultāts, jo tas nozīmē faktu un loģisku apsvērumu dominanci citātos, taču vienlaikus arī emociju klātbūtne citātos ir labs papildinājums, kas ļauj auditorijai identificēties ar tematu. Līdz ar to šis arī ir vislabāk izpildītais kritērijs no visiem vērtētajiem.

5. Cik daudz informācijas avotu ir citēti?

0

1

2

3

4

5 – vai vairāk

Šajā rādītājā visām televīzijām rezultāti sakrīt, jo tās visas savos sižetos citē vidēji trīs informācijas avotus (matemātiski: Vidzemes televīzijas rezultāts – 2,6, Latgales reģionālās televīzijas – 3,17, Skrundas televīzijas un sadarbības partneru – 3,11, TV Spektrs – 3,01). Divi līdz trīs avoti ir uzskatāmi par pašu informācijas avotu minimumu ziņu materiālos, līdz ar to kopumā televīziju rezultāts šajā kritērijā ir apmierinošs. Kā jau iepriekš norādīju, liela daļa informācijas avotu ir publisku pasākumu dalībnieki, kas ir relatīvi vienkāršs ceļš to sasniegšanā. Ir vērts akcentēt žurnālistiem nepieciešamību attīstīt darbu ar avotiem, neraugoties uz tā laikietilpību, jo tas palīdzēs vairot daudzveidību ne tikai informācijas avotu lokā, bet arī sižetu tematikā.

Šī kritērija ietvaros arī pētīju, kas ir visbiežāk pārstāvētie informācijas avoti novadu ziņās. Dominējošās kategorijas bija pašvaldību domes, kā arī citu valsts un pašvaldību institūciju pārstāvji, uzņēmēji un lauksaimnieki, kā arī iedzīvotāji. Tieši lielā ar oficiālajām institūcijām nesaistīto iedzīvotāju pārstāvniecība sižetu avotu lokā ir ļoti liela novadu ziņu priekšrocība, jo līdz ar to tādā veidā sabiedriskās televīzijas saturs tiek būtiski papildināts ar

informācijas avotiem, kuri nav tradicionālās publiskās telpas „sejas“. Tas ir arī veids, kā tuvināt medija saturu auditorijai, jo rada iespaidu par to, ka notiek ne tikai vertikāla komunikācija (medija vienpusējs vēstījums auditorijai), bet arī pašai auditorijai ir balss, kas var izskanēt medija saturā.

6. Vai piedāvāts pietiekams apjoms fona informācijai, lai būtu izprotams notikums vai jautājums, kas ir aplūkots stāstā?

0 - neizskaidro kontekstu, izmantotos terminus

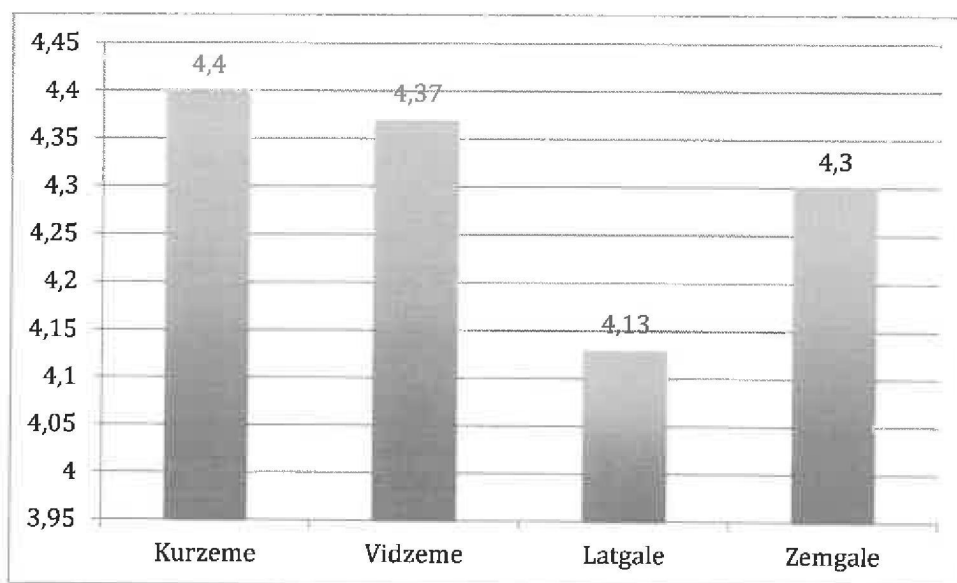
1 - skaidrojums ir minimāls, kopumā stāsts ir saprotams tikai skatītājiem ar iepriekšējām priekšzināšanām

2 - lielākoties profesionālā terminoloģija vienkāršota vai izskaidrota, lai būtu saprotama skatītājiem bez priekšzināšanām, fona informācija = nepilnīga

3 - izklāstīts saprotamā, uztveramā valodā, bet fona informācijas pietrūkst. Nav skaidroti situācijas cēloņi. Nav izskaidrots, kā problēma, aplūkotais jautājums ietekmē skatītāju

4 - tikai nelielas fona informācijas nepilnības

5 - pietiekams konteksts, vajadzīgajā gadījumā izskaidroti situācijas cēloņi un pamatota arī temata nozīme

11.diagramma. Fona informācijas apjoms novadu ziņu sižetos

Kritērijs par nepieciešamās fona informācijas apjomu novadu ziņu sižetos ir būtisks, jo palīdz noskaidrot, vai ziņu materiāli ir veidoti tā, lai tie auditorijai būtu pēc iespējas labāk uztverami un saprotami. Arī šajā kritērijā televīziju rezultāti ir līdzīgi, un tas izpildīts ļoti labi. Kopumā novadu ziņu sižetos temats ir izskaidrots vienkāršā valodā, sniedzot auditorijai arī nepieciešamo konteksta informāciju. Atsevišķos gadījumos vērojami pat mēģinājumi sižetos pārspīlēt ar fona informācijas apjomu, ziņu materiālu tā pārsātinot ar kontekstu, ka tādējādi tiek pazaudēts galvenais vēstījums – par ko ir ziņa.

Kā liecina rezultāti, kopumā reģionālo televīziju sniegums žurnālistikas kvalitātes principu izpildījumā ir visnotaļ līdzīgs. Tas paver iespējas uzlabojumiem, taču tajā pašā laikā arī apliecina, ka tajā saturā, kas nonāk sabiedriskajā televīzijā, tiek uzturēti noteikti kvalitātes standarti.

Daži nobeiguma ieteikumi:

- Daļai no televīziju žurnālistiem būtu vērts attīstīt vai atsvaidzināt savas prasmes ziņu rakstīšanā. Kopēja problēma visu televīziju žurnālistiem bija ievadu jeb tā dēvēto *līdu* rakstīšana, jo ievadā ir koncentrētā veidā jāpastāsta, par ko ir ziņa, taču nereti novadu ziņu ievadi sākas ar kādu vēstures faktu izklāstu. Piemēram, ievads, kas sākas ar vārdiem „pirms gada“, uzreiz kļūst par signālu, ka tas neatbilst labiem ziņu rakstīšanas standartiem.
- Nevajadzīgs uzsvars uz hronoloģisku pieeju ziņas izklāstā ir saistīts ar nākamo problēmu – ziņu strukturēšanu. Ja netiek izmantota klasiskā un visvienkāršākā pieeja „Apgrieztā piramīda” (sākums ar svarīgāko informāciju un tad pakāpeniski nonākts līdz mazsvarīgākajai), tad ir vērts piedāvāt labu alternatīvu. Novēroju arī labas alternatīvas (piemēram, sākums ar stāstu, kas piesaista uzmanību, ilustrē tematu un „ievelk” tajā), taču daļa no sižetiem bija haotiski strukturēta, tādā veidā pazaudējot būtiskāko. Ilustrācijai – par tādu, piemēram, uzskatāms sižets, kurā gari tiek stāstīts par pašvaldību un tikai pašās sižeta beigās pieminēts Lāčplēša dienas lāpu gājiens, kas bija ziņas fakts. Vai sižets, no kura tā arī netop skaidrs, kas ir galvenā ziņa – par āboliem (tiem veltīta visa ziņas

sākuma daļa) vai par nevalstiskās organizācijas jubileju, par ko runāts otrajā sižeta daļā.

- Ir vērts atkārtot žurnālistikā zināmos 6K jautājumus (Kas? Ko? Kur? Kad? Kā? Kāpēc?), jo atsevišķos sižetos iztrūka atbildes uz būtiskiem jautājumiem.
- Ir vērts pastiprināt redaktoru darbu, kuri ar žurnālistiem pirms sižeta veidošanas izrunātu, kas katrā konkrētajā gadījumā ir ziņa, tātad uz ko vērst uzmanību. Daļa skaidrojošo sižetu bija tikai skaidrojums bez ziņas fakta.
- Ieteikums kādā no nākamajiem izvērtējumiem pievērst pastiprinātu uzmanību ziņu valodai, no kā būtu nozīmīgs praktisks ieguvums žurnālistiem. Ziņu saturā varēja identificēt gan neveiklas un arī ziņu rakstīšanai nepiemērotas teikumu konstrukcijas, piemēram, nevietā lietotus divdabja teicienus, gan nesaskaņotus locījumus.
- Ziņu sižetu specifika neļauj pamatīgi izvērtēt žurnālistu intervēšanas prasmes, taču atsevišķie piemēri, kuros varēja dzirdēt izskanām arī žurnālistu jautājumus, darīja bažīgu, jo tieši tajos bija mēģinājumi jau pašos jautājumos piedāvāt gatavas atbildes, kas intervēšanā ir ļoti nevēlama prakse. Tomēr, tā kā analizējamā materiāla, kurā varētu vērtēt intervēšanas tehniku, bija maz, neizdarīšu pārsteidzīgus secinājumus, bet iesaku katras televīzijas pārstāvjiem pašiem apsvērt nepieciešamību organizēt žurnālistiem treniņus intervēšanas prasmju attīstīšanai.